

ROMAN COTOȘMAN – DIET SAYLER

O prietenie

Diet Sayler – Roman Cotoșman. An Artist Friendship Beginning in the 60s in Romania

15 mai – 25 august 2015, 418 Gallery, București

Text de / Text by SIMONA VILĂU

Roman Cotoșman (1935-2006) și Diet Sayler (n. 1939) s-au întâlnit într-un atelier de pictură, pe vremea când învățau studiul după natură, într-un atelier notoriu al Timișoarei anilor '50-'60, aparținând pictorului Iulius Podlipny (1898-1991), primul președinte al filialei Uniunii Artiștilor Plastici din oraș, profesor la Liceul de Artă, o figură autoritară a vremurilor. Preocupările lor artistice difereau enorm față de cele ale colegilor. Fără a româna prea mult situația, vorbim despre niște oameni care își căutau imaginea din oglindă în celălalt, în aproape, în colegul de breaslă.

deasupra:

Diet Sayler – Rio de la Plata 2014, acrilic pe pânză (acrylic on canvas), 128x204x5,5 cm, credite foto Diet Sayler, courtesy of 418 Gallery București

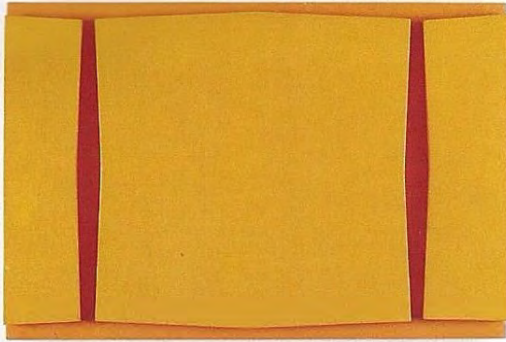
Diet Sayler – Figueras 2004, acrilic pe pânză (acrylic on canvas), 150 x 150 x 5,5 cm, credite foto Diet Sayler, courtesy of 418 Gallery București

pagina alăturată:

Roman Cotoșman – Relief #7 1997, acrilic pe lemn (acrylic on wood), 41x62x7 cm, colecție particulară, credite foto Al.-Radu Săvulescu, courtesy of 418 Gallery București

Roman Cotoșman – Contrapunct 1985, acrilic pe hârtie (acrylic on paper), 53x53 cm, colecție particulară, credite foto Al.-Radu Săvulescu, courtesy of 418 Gallery București

În anii aceia uniformi și cenușii, nevoile principale erau de a aparține unei comunități restrânse și de a avea idealuri împărtășite cu ceilalți, idealuri ce se opuneau sistemului, cât și față de ceea ce era impus. Artiștii care făceau eforturi să iasă în afara aceluia sistem doreau să dezvolte grupuri de discuții și de lucru, adevărate platforme cu program expozițional și suport teoretic în spate. Filozofia și manifestele artei moderne, ale artei programatice, au fost o sursă de inspirație, modele pentru estetica artei concrete (cu rădăcini constructiviste) pe care au abordat-o, însă geometria e îmbogățită de matematici superioare, de atractivitatea artei cinetice și de moștenirea cubismului și a futurismului, care de data aceasta nu mai sunt sincrone constructivismului rus sau artei concrete, ci fac parte din istoria recentă a avangardei.

Existența unei avangarde era imposibilă în plin comunism, nefiind vorba de o lume în care libertatea de expresie era permisă. Aici, caracterelor puternice creau insule în jurul lor, reaușeau să coaguleze mici comunități și să ducă mai departe un ideal de libertate, adesea doar interioară. Tot această călătorie spre interior i-a condus către sinteză, geometrie și abstracție, trăsături care le-au devenit specifice ani mai târziu.

Artiștii vremurilor respective, mai ales cei tineri și sceptici față de ideologiile impuse, aveau ca șansă, ca gură de aer, călătoriile și cărțile în și din Occident. O întâmplare nefericită, dar salvatoare – o intervenție chirurgicală, îl aduce pe Roman Cotoșman la Paris timp de șase luni, prilej cu care intră în contact cu arta contemporană. Revenit în țară, împărtășește noutățile cu prietenii săi.

Celor doi le plăcea să își spună „corsiști”, o replică plină de tălc la adresa academismului și oficialismului local, deoarece întâlnirile lor aveau loc pe Bulevardul Corso din Timișoara. În preambulările lor crepusculare, discutau politică, filozofie și artă. Diet Saylor era student la Construcții, Roman Cotoșman

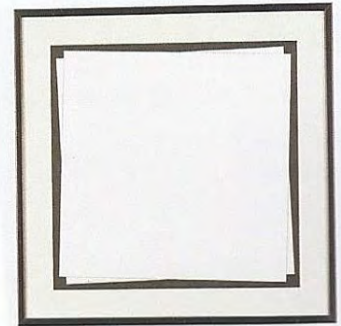
la Teologie, amândoi erau autodidacți, reușind să învețe despre artă prin discuții și experiment și nu prin studii seci după natură sau rețete impuse de profesori plafonați, cu idei preconcepute.

Mărturiile timpului relevă faptul că gruparea 111 (înființată în 1966, din care au făcut parte Constantin Flondor, Ștefan Bertalan și Roman Cotoșman) nu a funcționat ca un grup artistic, ci ca un grup de interese, ai cărui membri doar au expus împreună, nu au și lucrat.

După participarea acestora la Nürnberg Biennale für konstruktive Kunst din 1969, gruparea se destramă, Cotoșman pleacă definitiv din țară, mai întâi în Germania, apoi la Philadelphia, iar Bertalan și Flondor înființează grupul Sigma, alături de Doru Tulcan, Ion Gaita, Elisei Rusu și matematicianul Lucian Codreanu.

Cei doi artiști, Saylor și Cotoșman, au mai expus împreună în România de puține ori, cea mai importantă (și istorică) expoziție fiind *5 Artiști Timișoreni*, din 7 mai 1968, deschisă la Galeria Kalinderu din București, expoziție îngrijită de Eugen Schileru și considerată a fi prima expoziție de artă abstractă, cu elemente constructiviste și cinetice din România. Alături de artiștii grupării 111, expun Diet Saylor și Zoltan Molnar. Nu mult după expoziție, luată ca nod istoric, destinele lor se îndepărtează, ajung pe continente diferite. Diet Saylor rămâne la București până în 1972, când emigrează în Germania și se stabilește la Nürnberg, unde trăiește și azi, iar Roman Cotoșman ajunge în Statele Unite, la Philadelphia, unde moare în 2006. Cei doi artiști au păstrat legătura, iar în 1981, Roman Cotoșman expune alături de Rudolf Valenta la Galeria Johanna Richard din Nürnberg, cu sprijinul lui Diet Saylor. Tot acesta îl invită să participe în expoziția *Konkret neun* din 1989, din același Nürnberg.

De data aceasta, Diet Saylor este curatorul celor două expoziții în care participă Roman Cotoșman. Inițiativa de a îi aduce împreună pe cei doi artiști

aparține unuia dintre ei, lui Diet Saylor, care, după emigrarea în Germania, a avut și are o activitate artistică și pedagogică impresionantă. Arta sa e bazată pe un discurs conceptual foarte bine conturat, în care forma este spațiu, spațiul este muzică, muzica este matematică, matematica e poezie.

Preocuparea sa pentru perfecțiunea suprafețelor, pentru netezimea lor pedantă, care anulează programatic orice urmă de gest, de amprentă artistică identificabilă, îl fac recognoscibil în ansamblul operelor sale. Fiecare lucrare o anunță pe următoarea, iar numărul lor poate fi infinit, deoarece posibilitățile cromatice și formale pe care le anunță artistul cu fiecare imagine sunt nenumărate. Pe lângă pictură, colaj și desen, Diet Saylor face și intervenții în spații arhitectonice consacrate.

Summary:

Roman Cotoșman (1935-2006) and Diet Saylor (b. 1939) had met in a painting studio while they were making classical studies after nature. Their artistic preoccupations were so different from those of their fellow artists. Without romancing the given situation, we are talking about people who were searching for their mirror reflection in the other, the kind, the fellow artist. Naturally, their early concerns in art were important steps in their further evolution as artists. In those uniform and grey years, the basic spiritual needs were to belong to a privileged community and to share common goals with others. Those ideals opposed the system and everyday restrictions. The existence of an avant-garde movement was impossible in Communism, when freedom of expression was restricted. Then, strong characters created islands around them, where they gathered small communities, pursued and preserved a freedom ideal, but we can only talk about inner freedom, of course. This journey towards the inner world led them to synthesis, geometry and abstraction, the main traits of their artistic personalities all along the way.